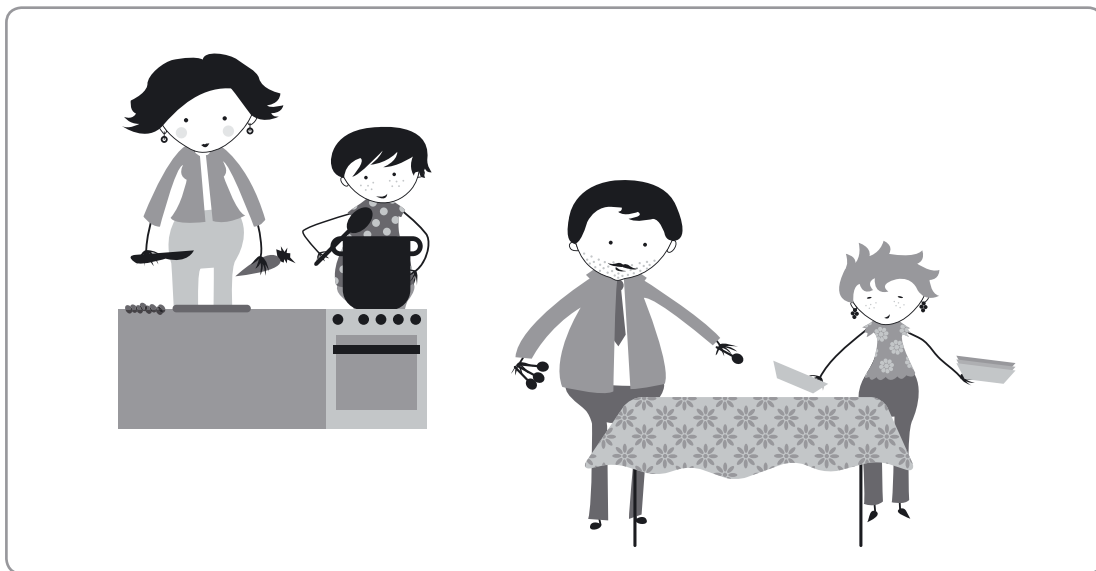

7. IGUALTAT DE GÈNERE

Cal que els educadors reconguin quins són els seus propis estereotips de gènere i reflexionin sobre si els seus mètodes educatius, el seu llenguatge i la seva interacció amb els nois i les noies reflecteix la igualtat de gènere que s'esforcen a transmetre.

Què és la igualtat de gènere?

La igualtat de gènere és una qüestió important dels drets humans i es refereix a l'apoderament i la participació equitatius per a dones i homes en tots els àmbits de la vida pública i privada, cosa que no implica que tots dos sexes siguin iguals, sinó que mereixen els mateixos drets i dignitat. Com amb la resta dels drets humans, s'ha de lluitar constantment per aconseguir la igualtat de gènere, protegir-la i fomentar-la.

Durant més de cent cinquanta anys, el moviment d'emancipació de la dona s'ha centrat en l'eliminació de l'omnipresent discriminació que pateixen la majoria de dones i en aconseguir una participació més igualitària dels homes i les dones en els afers de la comunitat. Com a conseqüència, les vides de la majoria de dones i homes europeus avui dia són considerablement diferents de les de fa un segle. Alguns àmbits crucials de progrés per a les dones són els següents:

- Accés igualitari a l'educació
- Incorporació massiva de les dones al mercat laboral
- Estatus econòmic de les dones
- Distribució de les feines de la llar i la cura dels fills
- L'estructura familiar
- La cultura juvenil
- Noves tecnologies de la informació i la comunicació.

Malgrat que s'ha fet un avenç significatiu pel que fa a la igualtat de gènere i les actituds que s'hi relacionen, a Europa encara ara topem dia a dia amb nombrosos obstacles davant de la igualtat de gènere.

Què és el gènere?

Sexe i gènere no són el mateix. El sexe és un tret biològic i gairebé tots els éssers vius neixen amb un dels dos sexes, que en el cas dels humans és nen o nena. El gènere, d'altra banda és una condició social i tal

com explica l'**Organització Mundial de la Salut** (OMS):

Sexe es refereix a les característiques biològiques i fisiològiques que defineixen els homes i les dones.

Gènere es refereix a les construccions socials pel que fa als rols, comportaments, activitats i atributs, que una societat en concret considera apropiats per a homes i per a dones.

És a dir:

Masclé i femella són categories sexuals, mentre que masculí i femení són categories de gènere.¹

Algunes característiques del sexe:

- A les noies els ve la regla i als nois no;
- Els nois tenen testicles i les noies no;
- Les noies podran donar el pit mentre que els nois no;
- Passada la pubertat els nois desenvolupen més capacitat muscular que les noies.

Algunes característiques de gènere:

- A Europa, les dones tenen un sou significativament més baix que els homes per feines similars;
- A molts països les noies ballen més que els nois mentre que els nois juguen més a futbol;
- Arreu del món, les dones i les noies fan més feines domèstiques que els homes i els nois;
- Els nois sovint pateixen més càstigs físics que les noies.

Els rols de gènere són una part important de la nostra identitat i individualitat i són establerts mitjançant la socialització, que avui dia no es limita a la família, l'escola i la feina, sinó que també hi juguen un paper important els mitjans de comunicació, incloses les noves tecnologies, la música i les pel·lícules. Tant les forces socialitzadores tradicionals com les més modernes perpetuen i transmeten els estereotips de gènere.

La igualtat de gènere és lluny de ser una realitat a Europa

Els estereotips de gènere estan fortament arrelats a la cultura europea i es manifesten en el dia a dia, cosa que fa que encara els homes i les dones no tinguin igualtat d'oportunitats. Britta Lejon, exministra de Democràcia i Joventut a Suècia, va il·lustrar en una presentació com aquesta desigualtat és una realitat entre la gent jove a Europa:

- Els homes joves cobren un 20% més que les dones joves;
- Quan homes joves i dones joves viuen junts, les dones fan el doble de feina domèstica que els homes;
- Pocs pares joves agafen la baixa paternal als països on és possible fer-ho.²

Els homes continuen participant en moltes més preses de decisions que les dones i, malgrat un bon nombre de mesures de **discriminació positiva**, la participació política de les dones és encara molt baixa: a Europa només el 21% de les figures parlamentàries són dones, amb un ampli ventall de percentatges des de Turquia amb el 4,4% a Suècia amb el 45%.³ Com que els homes tenen els rols principals en política, el món financer i els mitjans de comunicació, són també ells qui tenen l'oportunitat de dissenyar l'agenda política i el discurs públic. En general, els homes continuen sent considerats com la referència i l'estàndard a partir de la qual s'ordena el món.

Estereotips de gènere

Moltes institucions socials reforcen els estereotips de gènere tradicionals, com per exemple els mitjans de comunicació, on les dones sovint apareixen com a objectes de l'acció, víctimes o cuidadores i, en canvi, els homes són retratats com a creatius, forts, intel·ligents i amb molta iniciativa. Mentre que els mitjans destaquen el poder i l'èxit de l'home, una dona, fins i tot una dona consagrada, sovint és jutjada d'entrada

per la seva aparença i, d'aquesta manera, els mitjans com la televisió, la ràdio, els llibres de text, llibres infantils, revistes, pel·lícules i moltes formes de comunicació electrònica, perpetuen i transmeten els estereotips sobre homes i dones.

Com els mitjans de comunicació, les famílies, les escoles i els centres de lleure també són responsables de fomentar els estereotips de gènere. Un estudi recent mostra com el professorat tot sovint avalua positivament els nois si són dinàmics, agressius, independents, exploradors i competitius, mentre que a les noies ho fa si són obedients, amables, agradables, passives i dòcils amb la comunitat.⁴ Aquests estereotips de gènere són formats en els anys d'escola, durant els quals moltes noies són dissuadides d'actuar independentment, competir i involucrar-se en l'esfera pública.⁵ Les noies que no s'ajusten a aquests estereotips poden arribar a rebre crítiques, ostracisme i fins i tot violència.

Els estereotips de gènere tradicionals perjudiquen tant els nois com les noies, ja que les expectatives de força física i competitivitat sovint es contradiuen amb les experiències o circumstàncies del dia a dia dels nois, com ara el fet de viure en una estructura familiar atípica, la desocupació masculina o la creixent presència de les dones a l'esfera pública. Aquestes contradiccions confonen el desenvolupament de la identitat de gènere dels nois i, en cas de no ajustar-se als estereotips, poden arribar a patir assetjament escolar, exclusió i discriminació.

REFLEXIÓ: *Fins a quin punt s'ajusta la teva comunitat als estereotips de gènere tradicionals? Com afecten aquests estereotips la vida dels infants? I la teva vida?*

Violència de gènere

Violència de gènere és un terme que descriu qualsevol tipus de violència, ja sigui física, sexual, psicològica, econòmica o sociocultural, que té un impacte negatiu en la salut física o psicològica, el desenvolupament i la identitat d'una persona. És el resultat de desigualtats de poder per qüestions de gènere que fomenten les distincions entre homes i dones. Tot i que la violència de gènere afecta totes les persones, ho fa desproporcionadament en les dones i les noies i, per aquest motiu, sovint se simplifica amb el terme violència contra les dones.

La violència de gènere és present a tots els països i va més enllà de les fronteres culturals, de classe, educatives, ètniques o d'origen. Les estadístiques, per exemple, mostren com del 12% al 15% de les noies i les dones a Europa s'enfronten a violència domèstica cada dia,⁶ cosa que ens indica que l'assetjament a les dones és present en molts àmbits de la vida, incloent-hi les institucions educatives i el món laboral.

Tot i així, la violència de gènere evidentment també afecta els homes, ja que tots aquells que no practiquen les tradicionals virtuts masculines han d'enfrontar-se a burles i certs tipus de violència. De la mateixa manera, els gais i lesbianes també són sovint sotmesos a violència física o verbal, especialment a les escoles, que és on els infants i joves descobreixen la sexualitat.

La violència de gènere suposa un gran obstacle per a la igualtat entre homes i dones i és una vulneració dels drets humans. Sovint aquest tipus de violència la cometten individus propers a les víctimes i és per això que les institucions de l'Estat tenen un paper clau i una gran responsabilitat a l'hora d'ajudar les víctimes i treballar en la prevenció de totes les formes de violència de gènere. Una de les eines més importants dels drets humans per perseguir aquest objectiu és la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra les dones (CEDAW, per les seves sigles en anglès) de les Nacions Unides, de la qual actualment formen part 185 països.

D'acord amb les Nacions Unides, «La Convenció proporciona les bases per aconseguir la igualtat entre homes i dones garantint la igualtat d'accés i d'oportunitats en la vida pública i política —inclòs el dret a vot i a candidatura—, així com a l'educació, l'assistència sanitària i l'ocupació. Els estats adherits han

acordat prendre les mesures adequades, lleis i mesures especials temporals entre d'altres, per tal que les dones puguin gaudir de tots els drets humans i llibertats fonamentals.»⁷

Què és l'educació per a la igualtat de gènere?

L'educació per a la igualtat de gènere, especialment si està adreçada tant a nois com a noies, pot ser una força positiva per assolir igualtat entre gèneres dins la societat. Pretén canviar els rols que nois i noies i homes i dones tenen a la vida pública i privada. Mitjançant la reducció dels estereotips de gènere, aquest tipus d'educació ajuda els infants a construir una igualtat cívica genuïna on els homes i les dones conviuen en relacions de cooperació i respecte mutu.

L'educació per a la igualtat de gènere comença amb la conscienciació, és a dir, el reconeixement dels impactes negatius dels estereotips de gènere i la voluntat de posar remei a les desigualtats que en sorgeixen.⁸ Les conseqüències de l'educació per a la igualtat de gènere en les noies són més confiança en elles mateixes, seguretat, independència i compromís amb l'esfera pública. Per als nois, d'altra banda, implica superar la por a fracassar, aprendre a ser menys agressius, esdevenir més sociables i responsables i comprometre's més en l'esfera privada.

Una funció important de l'educació per a la igualtat de gènere és distingir entre els fets i les creences o opinions. Mitjançant l'anàlisi de contes i històries, els infants ràpidament arriben a acceptar com a normal que les noies puguin ser masculines i que els nois puguin ser sensibles i vulnerables. Tots els infants necessiten acceptar-se ells mateixos com a individus complexos i únics amb un ampli ventall de característiques, ja que els estereotips i la rigidesa en les expectatives segons el gènere poden impedir el propi desenvolupament i la realització del potencial tant en els nens com en les nenes.

L'educació per a la igualtat de gènere és un procés constant que no es pot limitar a activitats específiques. Per tant, els educadors han d'evitar les activitats estereotípiques amb els infants des de ben aviat i garantir que els nens i les nenes tinguin les mateixes oportunitats de participació i interacció en qualsevol activitat. Per això, haurien d'animar les nenes a competir en l'esport com en les qüestions acadèmiques, mentre que els nens haurien de participar en activitats més afectives, ja que d'aquesta manera els dos sexes s'invocarien en tot tipus d'activitats (corals, teatre i dansa, fusteria, cuina, excursionisme, escacs, etc.) i podrien gaudir de reconeixement en tots els àmbits.

Un altre objectiu important de l'educació per a la igualtat de gènere és ajudar els infants a reconèixer el valor social de les tasques tradicionalment femenines com la maternitat, i característiques com l'afectivitat, l'atenció, la cooperació i la tolerància. Aquest reconeixement pot conduir a una companyonia genuïna entre els homes i les dones, que és un dels objectius principals de l'educació per a la igualtat de gènere. Així els infants aprendran que les diferents aportacions de l'home i la dona a la família i la societat són igualment importants i que tots dos tenen drets i responsabilitats.

Perquè l'educació per a la igualtat de gènere sigui efectiva, cal que els educadors reconeguin els seus propis estereotips de gènere i reflexionin sobre si els seus mètodes educatius, el seu llenguatge i la interacció amb nois i noies reflecteix la igualtat de gènere que s'esforcen a transmetre.

Instruments importants de defensa dels drets humans

El Consell d'Europa

El Consell d'Europa reconeix la igualtat entre homes i dones com un dret humà fonamental. L'article 14 del **Conveni europeu de drets humans** declara que «El gaudiment dels drets i les llibertats reconeguts en el present Conveni ha de ser assegurat sense cap distinció, especialment per raons de sexe, raça, color, llengua, religió, opinions polítiques o altres, origen nacional o social, pertinença a una minoria nacional, fortuna, naixença o qualsevol altra situació». D'aquesta manera, el Conveni proporciona les bases per

ASSOCIACIÓ D'EDUCADORS EN DRETS HUMANS
 Impressió amb finalitat educativa descarregada
 des del web aheadedu.org/PetitCompass

un abast extensiu de les accions de l'organització. L'organisme responsable és el **Comitè Directiu per a la Igualtat entre els Homes i les Dones**, que duu a terme anàlisis, estudis i avaluacions, defineix estratègies i mesures polítiques i pren decisions respecte els instruments jurídics allà on és necessari.⁹

Mitjançant els esforços de sensibilització com ara la campanya «*Stop the Violence Against Women*» (Prou violència contra les dones),¹⁰ el Consell d'Europa s'enfronta activament a la violència de gènere. Alhora, el programa «Construïm una Europa amb i per als infants», se centra en diverses formes d'abús sexual infantil: incest, pornografia, prostitució, tràfic de persones i agressió sexual.¹¹

Les Nacions Unides

El primer document legalment vinculant que prohibeix la discriminació contra les dones i que força els governs a prendre mesures a favor de la igualtat entre homes i dones és la **Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra les dones** (CEDAW, per les seves sigles en anglès).¹² Des que va entrar en vigor el 1981, la CEDAW ha lluitat pels drets fonamentals de les dones en els àmbits polítics, sanitaris, educatius, legals, de propietats, matrimonials i de relacions familiars. Els països que han ratificat i acceptat la Convenció estan subjectes legalment a complir amb les seves clàusules. També estan compromesos a presentar informes nacionals, cada quatre anys com a mínim, sobre les mesures que han anat prenent per complir amb les obligacions del tractat. Des del 2000, individualment o en grup, les dones han pogut presentar queixes sobre vulneracions dels seus drets a través del Comitè per l'Eliminació de la Discriminació contra les Dones, que inicia investigacions en cas de vulneracions serioses o sistemàtiques.

REFLEXIÓ: *El teu país ha signat la CEDAW? Si és així, quan va presentar l'últim informe? Tracta d'esbrinar-ho!*

L'any 2000, les Nacions Unides van engegar el programa dels Objectius de desenvolupament del mil·lenni,¹³ que entre d'altres coses es proposa «eliminar les desigualtats entre els gèneres en l'educació primària i secundària, preferiblement pel 2005, i en tots els nivells educatius pel 2015». Aquest és un programa de gran rellevància a Europa, ja que l'accés igualitari a l'educació i la plena participació de les noies en la presa de decisions encara no és una realitat.

La Convenció sobre els drets de l'infant

L'article 2 de la Convenció sobre els drets de l'infant declara que els drets reconeguts per la Convenció seran garantits sense cap mena de discriminació, incloent-hi el sexe de l'infant. L'article 18 fa referència a uns rols més equilibrats dels pares pel que fa a la família i a la cura dels infants i exposa que «Correspondrà al pare i la mare [...] la responsabilitat primordial de l'atenció i el desenvolupament de l'infant. L' preocupació fonamental serà l'interès primordial de l'infant».

.....

Recursos d'utilitat

- ÅKERLUND, Pia, *Girls' Power: A compilation from the conference on gender equality*: Junta Nacional de Joventut de Suècia, Estocolm, 2000
- Campanya del Consell d'Europa per combatre la violència contra les dones, inclosa la violència domèstica, fitxa tècnica: Consell d'Europa, 2006: <http://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Fact_Sheet_en.asp>
- *Domestic Violence against Women and Girls*: UNICEF, Centre de Recerca Innocenti, Florència, 2000: <<http://www.unicef-icdc.org/publications/pdf/digest6e.pdf>>
- *Gender Matters – A manual on addressing gender-based violence with young people*: Consell d'Europa, 2007: <<http://eycb.coe.int/gendermatters/default.htm>>

- *Making Rights Reality, Gender awareness workshops*: Amnistia Internacional, 2004: <<http://www.amnesty.org/en/library/info/ACT77/035/2004/es>>
- *Promoting Gender Mainstreaming in Schools*, Final Report of the Group of Specialists. EG-S-GS (2004) RAP FIN Consell d'Europa, 2004: <[http://www.coe.int/T/E/Human_Rights/Equality/PDF_EG-S-GS\(2004\)_E.pdf](http://www.coe.int/T/E/Human_Rights/Equality/PDF_EG-S-GS(2004)_E.pdf)>
- THUN, Eva, *Gender Stereotypes in the School*, portal web Hírnök Feminist, Hongria, 2002.
- VALLVE, Claudia. *Anàlisi comparatiu de la presència de dones en els espais de decisió política a nivell europeu*: Institut de Ciències Polítiques i Socials, Barcelona, 2009: <<http://www.icps.es/archivos/CiPdigital/CiP-I2Vallve.pdf>>

Pàgines web d'utilitat

- Construïm una Europa per i amb els infants: <<http://www.coe.int/t/dg3/children/>>
- Igualtat entre homes i dones: <<http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/EQUALITY/>>
- Abús infantil... un mal de per vida: Consell d'Europa: <http://www.coe.int/t/dg3/children/violence/sexualabuse_EN.asp>
- Aturem la violència domèstica contra la dona: <<http://www.coe.int/t/dg2/equality/DOMESTICVIOLENCECAMPAIGN/>>
- Stop Violence against Women: <<http://www.amnesty.org/es/campaigns/current-campaigns/stop-violence-against-women?page=1>>
- Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona: <<http://www.amnistiacatalunya.org/edu/pdf/docs/conv-fem-cat.PDF>>
- ONU Dona: <<http://www.unwomen.org/>>
- Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni de les Nacions Unides: <<http://www.un.org/millenniumgoals>>
- Young Women from Minorities: <<http://www.scas.acad.bg/WFM/default.htm>>
- «What Do We Mean by 'Sex' and 'Gender'?» Organització Mundial de la Salut: <<http://www.who.int/gender/whatisgender/en>>

Referències

- 1 Vegeu «What Do We Mean by 'Sex' and 'Gender'?»: <<http://www.who.int/gender/whatisgender/en>>
- 2 LEJON, Britta, citat a ÅKERLUND, Pia, *Girls' Power: A compilation from the conference on gender equality*: Junta Nacional de Joventut de Suècia, Estocolm, 2000.
- 3 *Sex-disaggregated statistics on the participation of women and men in political and public decision making in Council of Europe member states*, Steering Committee for Equality between Women and Men (CDEG), Doc. CDEG (2006) 15: Consell d'Europa, 2006.
- 4 THUN, Eva, *Gender Stereotypes in the School*, portal web Hírnök Feminist, Hongria, 2002.
- 5 *Promoting Gender Mainstreaming in Schools*, Final Report of Group of Specialists EG-S-GS (2004) RAP FIN, Consell d'Europa, 2004.
- 6 Campanya del Consell d'Europa per combatre la violència contra les dones, inclosa la violència domèstica, fitxa tècnica: Consell d'Europa, 2006.
- 7 Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women: <<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw>>
- 8 *Making Rights a Reality: Gender awareness workshops*, Amnistia Internacional, 2004, p. 61.
- 9 Vegeu «Igualtat entre homes i dones»: <http://www.coe.int/T/e/human_rights/equality>
- 10 Vegeu «Aturem la violència domèstica contra la dona»: <<http://www.coe.int/t/dg2/equality/DOMESTICVIOLENCECAMPAIGN/>>
- 11 Vegeu «Abús infantil... un mal de per vida»: Consell d'Europa: <http://www.coe.int/t/dg3/children/violence/sexualabuse_EN.asp>
- 12 Vegeu la «Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de la Discriminació contra la dona»: <<http://www.amnistiacatalunya.org/edu/pdf/docs/conv-fem-cat.PDF>>
- 13 Vegeu «Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni de les Nacions Unides»: <<http://www.un.org/millenniumgoals>>

ASSOCIACIÓ D'EDUCADORS EN DRETS HUMANS
Impressió amb finalitat educativa descarregada
des del web aheadedu.org/PetitCompass

